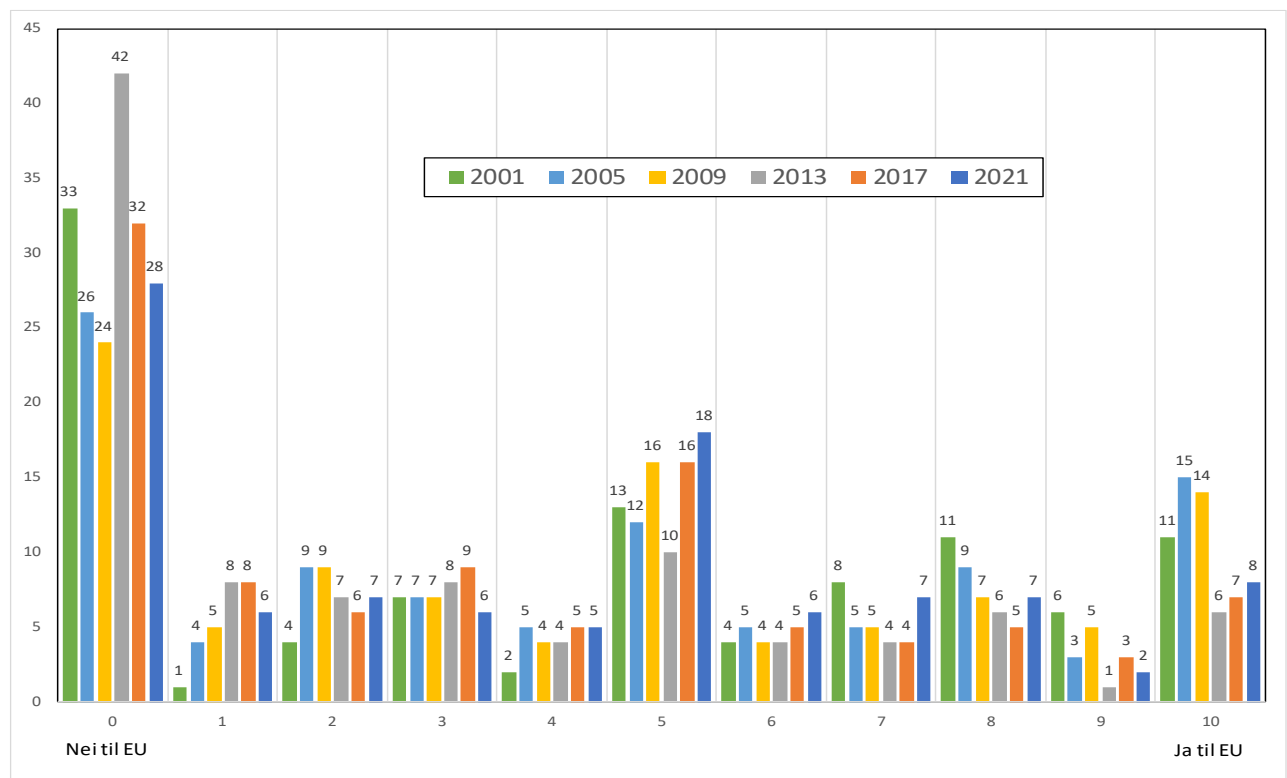

Miljøvern og EU-medlemskap. Hva mener velgerne?

I de siste årene har vi sett en ny utvikling når det gjelder koblingen mellom holdning til miljøvern og norsk EU-medlemskap. Tidligere har EU-motstanden vært relativt stor blant «grønne» partier og velgere. Nå har både Venstre og Miljøpartiet De Grønne programfestet et mer positivt syn på EU-medlemskap, ikke minst begrunnet med at EUs klima- og miljøpolitikk er bedre enn den norske politikken på feltet. Men hvordan ser velgerne på disse spørsmålene? Valgundersøkelsene kan kaste lys over koblingen mellom syn på EU-medlemskap og klimaengasjement og om det har skjedd en endring over tid.

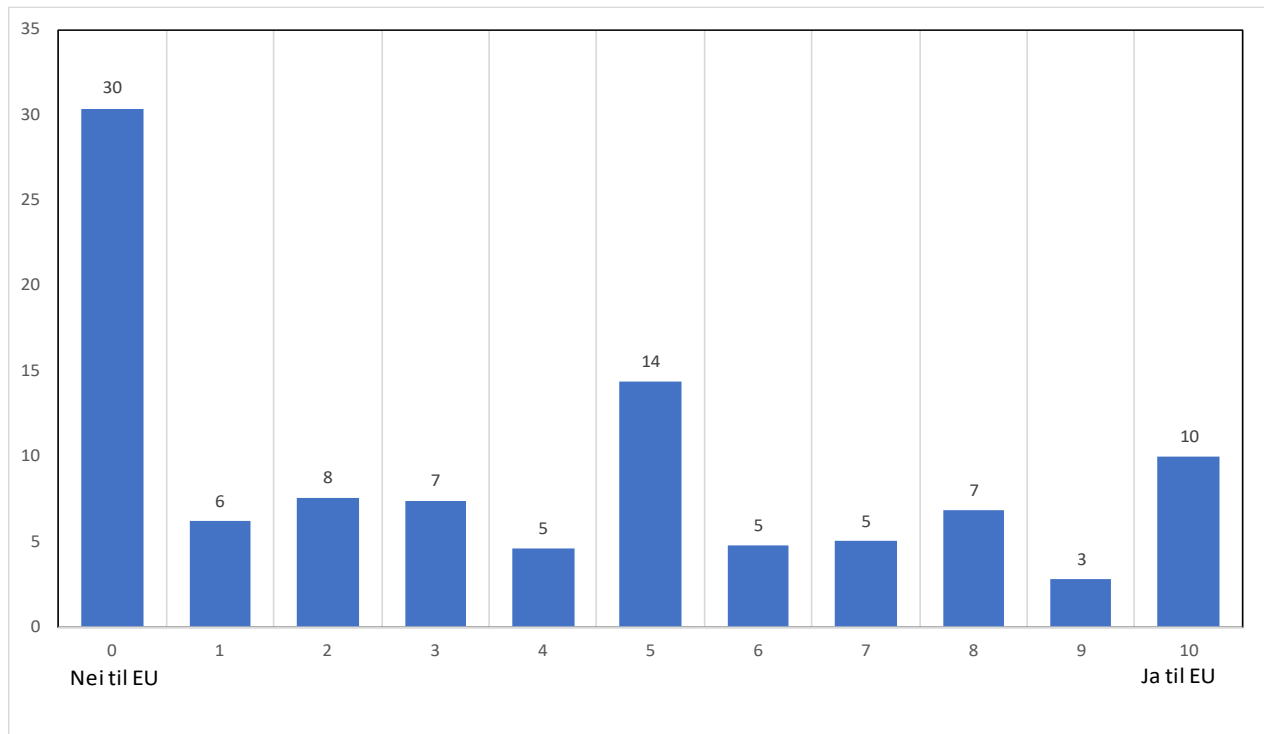
I Valgundersøkelsene er det to spørsmål som er relevante. Begge bruker en 11-punkts skala der velgerne skal velge det som passer best med eget standpunkt. Fordelen med en skala er at vi får nyanser i holdningene, ikke bare om man er for eller mot EU og miljøvern. Spørsmålene er formulert slik: **Miljøvern:** «Først gjelder det natur og miljøvern. Verdi 0 uttrykker at miljøvernet ikke bør føres så langt at det går utover vår levestandard, mens verdien 10 uttrykker ønske om at vi bør satse mye mer på miljøvern, selv om det medfører betydelige lavere levestandard for alle, inkludert deg selv. Hvor vil du plassere deg på denne skalaen?». **EU-medlemskap:** «Hvor vil du plassere deg selv på en skala fra 0 til 10 der 0 betyr at Norge absolutt ikke bør bli medlem av EU, mens 10 betyr at Norge absolutt bør bli medlem av EU?». I figurene under har vi valgt ut de velgerne som plasserer seg på verdiene 8, 9 eller 10 på miljøvern-skalaen. Det vil si de velgerne som gir uttrykk for den sterkeste verneholdningen. For de seks valgene mellom 2001-2021 viser vi hvordan disse velgerne fordeler seg på EU-skalaen. Dette gjelder altså alle velgere, ikke bare dem som har stemt Venstre og MDG.

Figur 1. Holdning til norsk EU-medlemskap blant dem som er mest positive til miljøvern. 2001-2017.

For det første ser vi at miljø-velgernes syn på EU sprer seg over hele spektret. De fleste plasserer seg likevel på verdien 0, dvs. at Norge absolutt ikke bør bli medlem av EU. Samtidig viser figuren at andelen har variert en god del over tid, fra 42 prosent i 2013 til 24 prosent i 2009. På motsatt side ser vi at andelen som mener Norge absolutt bør bli medlem av EU har variert mellom 15 prosent i 2005 og 7 prosent i 2017. Samtidig ser vi at en betydelig andel av miljøvelgerne plasserer seg på midten når det gjelder synet på EU. Det ser ikke ut til å være en entydig tendens til at miljøvelgerne er blitt

mer positive til EU-medlemskap. På den annen side ser vi i 2021 at mer enn 60 prosent av miljøvelgerne *ikke* plasserer seg på ytterpolene (dvs. verdiene 0 og 10) i synet på EU.

Figur 2. Holdning til norsk EU-medlemskap blant dem som er mest positive til miljøvern. Gjennomsnitt 2001-2021.

Tar vi gjennomsnittet av miljøvelgerens plassering i perioden 2001-2021 (figur 2) ser vi dette tydeligere. Førti prosent plasserer seg på ytterpunktene, mens resten fordeler seg langs hele skalaen – med et tyngdepunkt midt på. Summerer vi andelen som plasserer seg til venstre for midten, og klassifiserer dem som 'EU-motstandere', utgjør disse 56 prosent, mot 30 prosent på tilhengersiden.

Med et forbehold om at situasjonen kan se noe annerledes ut i de aller siste årene, viser disse tallene at selv om det er en del miljøvelgere som ser positivt på et mulig norsk medlemskap i EU, er tyngden fortsatt på motsatt side. Spørsmålet er om dette innebærer at Venstre og MDG risikerer å miste noen miljøvelgere på grunn av sitt EU-standpunkt. På den annen side kan et mulig frafall av EU-kritiske miljøvelgere kunne oppveies ved at partiene klarer å vinne flere EU-tilhengere over til sin klima- og miljøpolitikk. Uansett vil dette være et interessant spørsmål å følge fremover!

Datakilde: Valgundersøkelsene, Institutt for samfunnsforskning / Statistisk sentralbyrå

Publikasjoner fra Valgforskningsprogrammet om holdninger til EU og klima og miljø:

Jenssen, Anders Todal. 2023. "EU-Saken I 2021." i *Politikk I Urolige Tider*, red. Johannes Bergh og Atle Haugsgjerd. Oslo: Cappelen Damm Akademisk. 305-33.

Valen, H. (1973). Norway: 'No to EEC'. *Scandinavian Political Studies*, 8, 214-226.

Valen, H. (1976). National Conflict Structure and Foreign Politics: The Impact of the EEC Issue on Perceived Cleavages in Norwegian Politics. *European Journal of Political Research*, 4, 47-82.

Valen, H. (1995). EU-saken i norsk politikk. *Konflikt og opinion*. B. Aardal og H. Valen. Oslo, NKS-Forlaget: 108-150.

Aardal, B. (1993). Energi og miljø. Nye stridsspørsmål i møte med gamle strukturer (p. 531). Oslo: Institutt for samfunnsforskning.

Aardal, B., Jenssen, A. T., Oscarsson, H., Sänkiäho, R., & Säynäsallo, E. (1998). Can Ideology Explain the EU Vote? In A. T. Jenssen, P. Pesonen & M. Gilljam (Eds.), *To Join or Not to Join. Three Nordic Referendums on Membership in the European Union*. Oslo: Scandinavian University Press.

Aardal, B. O. (1979). *Økonomi, ideologi og strategi. En komparativ analyse av EF-debatten i norske og danske organisasjonstidsskrifter 1962-72*. Oslo: Institutt for samfunnsforskning.